

Yükseköğretimde Okul Terki: Nedenler ve Çözümler

Dropout in Higher Education: Reasons and Solutions

Tuncer BÜLBÜL*

Trakya Üniversitesi

Öz

Bu araştırmanın amacı, yükseköğretim düzeyinde okul terkinin oluşum sürecini, bu süreci etkileyen etmenleri ve okul terkinin önlenmesine yönelik çözüm önerilerini, okul terki yaşayıp öğrenci affı ile öğrenimlerine geri dönen öğrencilerin ve öğretim üyelerinin görüşlerinden yararlanarak ortaya koymaktır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgubilim yaklaşımıyla desenlenmiştir. Çalışma grubunu, 2010–2011 öğretim yılı bahar döneminde Trakya Üniversitesi'ne bağlı farklı fakülte ve yüksekokullarda öğrenim gören 12 öğrenci ve üç farklı fakülteden 6 öğretim üyesi oluşturmuştur. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmada öğrencilerin ve öğretim üyelerinin okul terki nedenleri olarak akademik uyum sorunları ve maddi sıkıntılar üzerinde sıklıkla durdukları görölmüştür. Öğrenciler ve öğretim üyeleri, etkili bir danışmanlık desteğinin öğrencileri okul terkine yaklaştıran sorunların birçoğuna çözüm olabileceği görüşündedirler.

Anahtar Sözcükler: Yükseköğretim, okul terki, yükseköğretim finansmanı, eğitim planlaması.

Abstract

The purpose of this study is to investigate the formation process of dropout in higher education, the factors affecting this process and the solutions offered to prevent it by benefiting from the views of academic along with the students who experienced dropout and returned back to education via student amnesties. The study was designed as a phenomenological study. The study group includes 12 students who studied at different faculties and colleges of Trakya University during the term of 2010-2011 academic year and 6 academic members from three different faculties. Data were acquired by using semi-structured interview. In the study, it was noticed that academic adaptation and financial problems were emphasized frequently as the dropout reasons by the students and the academicians. The students and the academicians think that efficient counseling support can be a solution to many problems that lead to student dropouts

Keywords: Higher education, dropout, higher education financing, educational planning

Summary

Purpose

The purpose of this study is to investigate the formation process of dropout in higher education, the factors affecting this process and the solutions offered to prevent it by benefiting from the views of academic along with the students who experienced dropout and returned back to education via student amnesties.

Method

The study was designed as a phenomenological study. In the process of the study, the central phenomenon was determined as dropout in higher education. The study group included 12

* Yrd. Doç. Dr. Tuncer BÜLBÜL, Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi A.B.D. e-posta: tuncerbulbul08@gmail.com

students who studied at different faculties and colleges of Trakya University during the 2010-2011 academic year and 6 academicians from three different faculties. Data were acquired by semi-structured interviews and analyzed with the content analysis techniques.

Results

The results of the study revealed that the majority of dropout students who participated in the study didn't have any academic adaptation problems, but had some social adaptation difficulties in their pre-university periods. However, the students had academic adaptation problems during their university education though they did not have any social adaptation difficulties. The main factors for dropout students to choose a university faculty are; their interest in that area, employment options of that profession, and the city in which the university is located. Throughout their university life, dropout students share common behaviors of organizational obedience, while they have a negative opinion in regards to the facilities of the university and the quality of educational standards. Academics and students who participated in the study have emphasized academic adaptation and financial problems leading to dropout. Almost all of the students who participated in the study agreed that they would have changed their idea of leaving the school if they had received some sort of assistance. Academics and students share the idea that effective consultancy would support students in solving their problems that cause them to leave school.

Discussion and Conclusion

The study revealed that some dropout students had insufficient level of decisiveness and motivation towards higher education before they were involved in the system. In other words, they had low-level of purpose obedience. This result puts forth a direct correlation between the individual's level of purpose obedience and the decision of attending the school. Many research studies have concluded that students who don't have an educational objective of attending university or who are obliged to attend a program unwillingly have a higher possibility of dropping out (Belloc, Maruotti and Petrella, 2010; Gury, 2011; Lassibille and Gómez, 2008; Tinto, 1975, 1993). A majority of the students who participated in the study had problems in adapting themselves to academic activities, while they didn't have any difficulties in social adaptation such as establishing friendships, and contacting administrators or lecturers. These results support the findings by Allen, Robbins, Casillas and Oh (2008) and Munro's (1981) research stating that academic adaptation is a more significant parameter than social adaptation in attending school. The fact that dropout students of the study share the common behavior of organizational obedience, even though they have negative opinions in regards to the facilities of the university and the quality of educational standards, supports the idea of Tinto (1975) claiming "organizational dependence can't explain dropout alone." It is remarkable that both students and professors evaluate financial problems as one of the main reasons of dropout. Many other research studies supports the idea that students' financial difficulties lead to dropout or failure strongly (Belloc, Maruotti and Petrella, 2010; Bennet, 2003; Gury, 2011; Lassibille and Gómez, 2008; Thomas, 2002). It was underlined by the professors in the study that the problems are intense in the first year, which could be a reason for dropout. Numerous studies in the literature emphasize the significance of the first year in graduate education (Albuquerque, 2008; Allen, Robbins, Casillas & Oh, 2008; Lassibille & Gómez; 2008; Napoli & Wortman, 1998; O'toole & Wetzel, 2005; Yorke & Thomas, 2003). Therefore, precautions taken during the first year are still important in determining the rest of the educational period. In his model, Tinto (1975, 1997) suggested that students should develop supportive relations.

Despite the numerous studies on the factors influencing dropout, some aspects still need to be studied more profoundly since the studies in the literature explain the dropout phenomenon only in a cross-sectional study, rather than handling it in a time course study (Bruinsma, 2003; Chen, 2008). However, neglecting the time-dependent nature of dropout could be insufficient in explaining the potential influences of the time-dependent factors such as motivation, adaptation and obedience. Hence, measuring dropout cases once is not sufficient as it demands longitudinal studies focusing on the issue in a sound manner.

Giriş

Bilimsel bilginin ekonomik gelişmedeki artan önemi, yükseköğretimin giderek artan bireysel getiri oranı, üniversitelerin okuldan işe geçiş sürecinde daha yaygın hale gelerek mesleki beceri kazandırma kurumları haline dönüşmesi gibi etkenlerin, son yıllarda başta gelişmiş ülkeler olmak üzere tüm dünyada yükseköğretime olan talebin hızla artmasına yol açtığı söylenebilir. Dünyadaki bu gelişmelere paralel olarak Türkiye’de de özellikle son on yıldır yükseköğretimdeki kurum ve öğrenci sayısı hızla artmaktadır. Yaşanan bu gelişmeler üniversiteleri; bina ve donanım eksikliği, finansman yetersizliği, nitelikli öğretim elemanı açığı gibi birçok sorunla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu sorunlardan biri de yükseköğretimde yaşanan okul terki sorunudur.

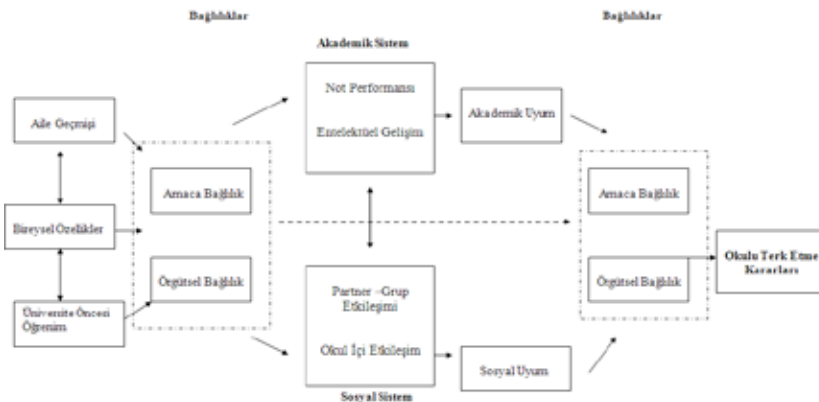
Okul terki, öğrencilerin yükseköğretim kurumlarından ayrılmasının bir ölçümüdür. Alanyazında tanımlanmış üç temel türü vardır: Okula ara verme, kurumu terk etme ve sistemi terk etme. Ara veren öğrenciler genellikle kısa bir süre sonra geri dönmekte, kurumu terk edenler başka bir okula geçebilmekte ve sistemi terk edenler ise çeşitli nedenlerle tamamiyle üniversiteyi bırakmaktadır (Chen, 2008). Öğrencilerin üniversiteyi terk etmelerinin nedenleri zorunlu ya da isteğe bağlı olabilmektedir. Zorunlu terk; birçok dersten başarısız olma, ciddi bir hastalık, farklı bir iş imkânı, ailevi sorunlar, maddi sıkıntılar, uyum problemleri gibi nedenlerden kaynaklanabilmektedir. Bu durumdaki öğrencilerin çoğu yukarıdaki sınıflandırmaya göre sistemi terk etmekte ve okula dönmeleri çok zor olmaktadır. Gönüllü terk ise programdan sıkılma, kendini yetersiz hissetme, arkadaşlarını ya da dersleri sevmeme gibi nedenlerden kaynaklanabilmektedir. İki neden kıyaslandığında, gönüllü terk durumuna daha az rastlanmaktadır. Zorunlu terkin nedenleri genellikle dışsaldır ve en önemlisi de maddi sorunlardır (Bennett, 2003). Tinto (1975) gönüllü terkin bireyin, okul iklimi ve okul arkadaşları ile arasındaki etkileşimle ilişkili olduğunu, zorunlu terkin ise üniversitenin entelektüel ve sosyal açıdan bireyin taleplerini karşılayamaması veya bireyin akademik etkinliklere uyum gösterememesinden kaynaklandığını belirtmektedir. Tinto (1975) Bennet’in (2003) aksine zorunlu terkin en güçlü belirleyicisinin maddi sorunlar değil, akademik performans olduğunu savunmaktadır.

Türü ve nedenleri değişse de birçok ülke yükseköğretimde okul terki sorunu ile karşı karşıyadır. Örneğin; İngiltere Yükseköğretim Finansman Kurulu’na (HEFC) göre, 2003 yılında İngiltere’de yükseköğretimdeki okul terki oranı % 16’dır (Bennet, 2003). Norveç’te 2005 yılında üniversite öğrencilerinin % 17’si herhangi bir derece veya diploma almadan okulu terk etmiştir (Hovdhaugen, 2009). İtalyan Ulusal İstatistik Enstitüsü verilerine göre yükseköğretimde okul terki oranı 2001 yılında %15.5’tir (Di Pietro ve Cuttillo, 2007). İspanyol Üniversiteler Kurulu tarafından 2000 yılında yayımlanan resmi rapora göre, yükseköğretimde % 50 oranında ertelemeleri ve % 29 oranında okul terki hesaba katıldığında 5 yıllık kariyer planlayan öğrencilerin yalnızca % 21’i eğitimlerini tamamlayabilmektedirler (Arco, Fernández, Espín ve Castro, 2006). Güney Afrika’da Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2005 yılında yayımladığı rapora göre 2000 yılında yükseköğretime dahil olan 120.000 öğrencinin, % 30’u ilk yıl, % 20’si ikinci ve üçüncü yılda okuldan ayrılmıştır. Diğer bir deyişle sisteme 2000 yılında dâhil olan öğrencilerin % 50’si okulu terk etmiştir. Bu oran bazı üniversitelerde % 80’i bulmuştur (Letseka ve Maile, 2008). Avustralya Eğitim, Bilim ve Öğretim Bakanlığı (DEST) verilerine göre 2002 yılında yükseköğretimde okul terki oranı Avustralyalı öğrenciler için % 18.5 iken, yabancı öğrenciler için % 17.7’dir (van Stolk, Tiessen, Clift ve Levitt, 2007). Céreq’e (2005; Akt. Gury, 2011) göre eğer Fransa’nın genç nüfusunun kabaca yarısı yükseköğretime girerse, yalnızca % 37’si gerçekten bir diploma ile eğitim sisteminin dışına çıkmaktadır.

Görüldüğü gibi okul terki, birçok ülke yükseköğretim sisteminin paylaştığı ortak bir sorundur ve bu sorunun yükseköğretimin tüm paydaşlarına, toplumsal ve özellikle de bireysel maliyetler göz önüne alındığında ekonomik etkileri vardır. Bu nedenle bireysel, örgütsel ve çevresel faktörlerin öğrenci terk kararlarını nasıl etkilediği hakkında daha ayrıntılı bilgi sahibi olmak gerekir (DesJardins, Ahlburg ve McCall, 1999; Gury, 2011; Hovdhaugen, 2009). Bu doğrultuda yükseköğretimde okul terkinin doğasını ortaya koymayı amaçlayan birçok farklı kuram ve model geliştirilmiştir. Okul terki olgusunu anlamak için geliştirilen; tutum-davranış,

çatışmalarla başa çıkma, özyeterlik, yükleme (Bean ve Eaton, 2000), çatışma (Clark, 1960; Akt. Chen, 2008), sosyal yeniden üretim (Bourdieu, 1973, 1977; Akt. Chen, 2008), sosyal erişim (Duncan vd.,1972; Akt. Chen, 2008), etkileşim (Spady,1970; Tinto,1975) gibi kuramlar psikoloji, sosyoloji, antropoloji, ekonomiyi de içeren sosyal bilimlerden gelmekte ve okul terki ile ilgili birçok özel faktörü tanımlamaktadır (Bruinsma, 2003). Bu kuramlara dayalı olarak yükseköğretimde okul terkinin yapısını ve özelliklerini ortaya koymayı amaçlayan okul terkinin açıklayıcı sosyolojik modeli (Spady, 1970, 1971), öğrenci yıpranma modeli (Benn, 1980, 1983), öğrenci uyum modeli (Tinto 1975, 1993, 1997), öğrenciyi okulda tutma modeli (Thomas, 2002) gibi farklı modeller geliştirilmiştir. Bu modeller arasında Tinto (1975) tarafından “Öğrenci Uyum Modeli (Student Integration Model ‘SIM’)” adı ile ortaya konan model en etkili model olarak yaygın biçimde kabul görmüş ve birçok araştırmacı tarafından (Araque, Roldán ve Salguero, 2009; Bruinsma, 2003; Chen, 2008; DesJardins, Ahlburg ve McCall, 1999; Mannan, 2007; McCubbin, 2003; Munro, 1981; Napoli ve Wortman, 1998; Thomas, 2002) hem test edilmiş hem de bazı eleştiriler olarak geliştirilmiş ve modellerle yükseköğretimde okul terkinin etkileyen çeşitli faktörler tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu faktörler; öğrencilerin aile yapısını, geçmiş özelliklerini, eğitimsel hedeflerini, üniversite öncesi hazırlık süreçlerini, maddi faktörleri ve üniversite deneyimlerini kapsamaktadır. Bu tartışmalardan hareketle bu çalışmada Tinto (1975, 1997)’nin geliştirdiği “Öğrenci Uyum Modeli” temel alınarak yükseköğretimde okul terkinin neden olabilecek faktörler bireysel ve örgütsel faktörler olarak iki boyutta değerlendirilmiştir.

Tinto modelini aslında Spady’nin (1970) de yaptığı gibi, sosyal psikolojiden iş yaşamına uyarlanan Durkheim’in intihar kuramına göre temellendirmiştir. Model ayrıca, eğitim ekonomisinden bireyin kararlarının maliyet-fayda analizi verilerini de almaktadır. Sosyolojik ve ekonomik yaklaşımlardan alınan farklı kavramsal çerçeveler, yükseköğretim örgütlerindeki okul terklerini inceleyen bir model olarak birleştirilmiştir. Durkheim’e göre (1961; Akt. Tinto, 1975) intihar genellikle bireylerin toplum yapısına uyum sağlamada yetersizlik yaşadıklarında ortaya çıkmaktadır. Tinto (1975) intihar eyleminin aslında kişinin varoluştan kasıtlı çekilmesi olduğunu ve bu yüzden kişinin toplumdaki kasten çekilmesi olan üniversite terkiyle benzerlik gösterdiğini ileri sürmektedir. Spady de (1970) benzer biçimde üniversite kendi değer yargıları ve sosyal yapıları ile toplumsal bir sistem olarak görüldüğünde, bu sosyal sistemi terk etmenin, geniş toplum sisteminde intihar etmek ile benzerlik gösterdiğini belirtmektedir. Sonuç olarak, üniversitede kişilerarası iletişim eksikliği ve üniversitedeki hâkim değer yargılarına uyumsuzluk gibi okul terkinin etkileyen koşullar, geniş toplum sisteminde intiharla sonuçlanan koşullara benzemektedir (Tinto, 1975). Ancak Tinto intihar teorisini terk etme modeline uyarlarlarken, bireysel faktörlerin teori üretmede yeterli olmadığını düşünerek, modelinde bireysel faktörlerin yanı sıra örgütsel faktörlerin de üzerinde durmuştur. Bu model Şekil 1’de yer almaktadır.

Şekil 1. Öğrenci Uyum Modeli
Kaynak: Tinto, 1975.

Terk etme davranışının Şekil 1’de görülen bu modeli, üniversite terk sürecini bireylerarası etkileşimler, bireyin hedefi ve örgütsel bağlılığını etkileyen, örgütün akademik ve sosyal

yapıları içindeki deneyimleri olarak betimlemektedir. Bireyler yükseköğretim kurumlarına, üniversitedeki performanslarını doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyen çeşitli özelliklerle (cinsiyet, ırk, yetenek vb.), üniversite öncesi öğrenim deneyimleri (not ortalaması, akademik ve sosyal başarılar vb.) ve aile geçmişleri ile (sosyal statü özellikleri, değer yargıları, beklentiler vb.) gelmektedirler. Daha da önemlisi, bu geçmiş özellikler ve bireysel farklılıklar, eğitimsel beklentilerin ve bireyin beraberinde getirdiği bağlılıklarının gelişimini de etkilemektedir. Amaç ve örgütsel bağlılıkların her ikisi de bireyin üniversite içindeki deneyimlerinin, hayal kırıklıklarının ve doyum seviyesinin önemli göstergeleridir. Bahsedilen bireysel özellikler, geçmiş deneyimler ve bağlılıklarla bu model, bireyin akademik ve sosyal sistemlere uyumunun okula devamı ile doğrudan ilgili olduğunu iddia etmektedir (Tinto, 1975, 1997).

Yabancı alanyazında son dönemde yükseköğretimdeki okul terkine yönelik yapılan araştırmaların (Albuquerque, 2008; Araque, Roldán ve Salguero, 2009; Belloc, Maruotti ve Petrella, 2010; Di Pietro ve Cutillo, 2007; Gury, 2011; Hovdhaugen, 2009; Lassibille ve Gómez, 2008) arttığı görülmektedir. Türkiye’de ise okul terkine yönelik ilköğretim (Gökşen, Cemalcılar ve Gürlesel, 2006; Özbaş, 2010; Şirin, Özdemir ve Sezgin, 2009) ve ortaöğretim (Pehlivan, 2006; Şahin ve Uysal, 2007, Uysal ve Şahin, 2007) düzeyinde yapılmış birkaç çalışma yer almaktadır. Türkiye’de yükseköğretimde doğrudan okul terki sürecine yönelik olmasa da Eğitim Hakkı Platformu adlı bir oluşum tarafından 2008 yılında hazırlanan, üniversiteye geri dönmek için af bekleyen öğrencilerin durumlarını ortaya koymayı amaçlayan bir çalışma raporu bulunmaktadır. Görüldüğü gibi, Türkiye’de yükseköğretim düzeyinde okul terkinin nedenlerini, etkilerini ve risk gruplarını belirleyerek, okul terkinin önlenmesini amaçlayan stratejileri ortaya koyacak doğrudan bir araştırma yoktur. Yükseköğretimde okul terki sorunu yabancı alanyazında son otuz yıldır üzerinde önemle durulan bir araştırma alanı haline gelmişken, Türkiye’de ise bu sorun farklı yıllarda çıkarılan öğrenci afları ile hatırlanmaktadır. Ancak bu süreçte de okul terkinin nedenleri ve çözümleri üzerinde düşünmek yerine hangi öğrencilerin af kapsamında değerlendirileceği, affın hangi yılları kapsamaması gerektiği gibi konular üzerinde odaklanılmaktadır. Türkiye’de son olarak yasal düzenleme ile okuldan ilişik kesilmesinin kaldırılması ile okul terkinin çözümüne katkı sağlanabileceği düşünülmektedir. Türkiye’de yükseköğretime girmek kadar, yükseköğretim sistemi içinde kalabilmenin ve başarılı olabilmenin zorlukları vardır. Bu zorluklar örgütsel, bireysel ve sosyal faktörlerin etkileşimi ile ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de her yıl milyonlarca öğrenci yükseköğretime girebilmek için önemli bir yarış içine girmektedir. ÖSYM verilerine göre 2010 yılında üniversite sınavına giren toplam 1.856.890 adaydan 327.869’u lisans, 233.134’ü ön lisans olmak üzere toplam 561.003’ü bir yükseköğretim programına yerleştirilmiştir. Diğer bir deyişle üniversiteye başvuran adayların yaklaşık % 30.2’si örgün bir yükseköğretim programına girebilmiştir. Bu oran Türkiye’de üniversiteye geçiş güçlüğünün bir kanıtı olarak kabul edilebilir. Bunun yanı sıra Türkiye’de yükseköğretimle ilgili bir diğer gerçek de finansman boyutunda yaşanmaktadır. Türkiye’de yükseköğretimde, her öğrencinin kaybedilen gelir ve geçim masrafları dahil, devlete ve ailesine olan yıllık maliyeti en az 10 bin TL’ye hatta tıp fakültesi gibi bölümlerde 15 bin TL’ye ulaşmaktadır. Örneğin; eğitim fakültesinde okuyan bir üniversite öğrencisinin ortalama yıllık maliyeti; devletin ödediği yıllık eğitim bedeli + ailenin ödediği yıllık eğitim bedeli + geçim masrafı (yeme-içme dahil yurt masrafları ve taşıma dahil diğer cep harçlığı) + vazgeçme maliyeti ile ortaya konabilir. Ayrıca bu hesaplamada süre bütünlüme sınavlarını veya yaz kursları dahil, okula gidiş gelişleri her yıl için 10 ay olarak kabul edilirse (Çarıkcı, 2009) her öğrencinin yıllık maliyetinin 2009 yılının son çeyreğinde, her öğrencinin ailesinin gelir seviyesine göre, ayda 500 – 1.000 TL arasında değişmekte olup, yıllık maliyeti 5 bin – 10 bin TL arasında değişebilir.

Okul terkinin nedenleri ve sonuçları hakkında yeterli bilgiye sahip olmak, yükseköğretimin niteliğinin artırılması, eğitime aktarılan kaynakların daha verimli kullanılması ve okul terki oranının düşürülmesinde kullanılacak stratejilerin geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu tartışmalardan hareketle bu araştırmanın amacı, yükseköğretim düzeyinde okul terkinin oluşum sürecini, bu süreci etkileyen etmenleri ve okul terkinin önlenmesine yönelik çözüm

önerilerini, okul terki yaşayıp öğrenci affı ile öğrenimlerine geri dönen öğrencilerin ve öğretim üyelerinin görüşlerinden yararlanarak ortaya koymaktır.

Yöntem

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan bir olgubilim yaklaşımı ile desenlenmiştir. Olgubilim araştırmaları, farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanılması olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu doğrultuda araştırma sürecinde üzerine odaklanılan olgu yükseköğretim düzeyinde okul terki olarak belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2010-2011 öğretim yılı bahar döneminde Trakya Üniversitesi'ne bağlı dört farklı fakülte ve üç farklı yüksekokulda öğrenim gören 12 öğrenci ve üç farklı fakülteden 6 öğretim üyesi oluşturmuştur. Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örneklem tekniği kullanılmıştır. Örneklemen belirlenmesinde seçilen öğrencilerin okul terki yaşayıp 2008 yılında çıkarılan 5806 sayılı af kapsamında üniversite öğrenimlerine geri dönmüş olmaları ölçüt olarak belirlenmiştir. Ayrıca af ile dönen öğrencilerin farklı cinsiyetlerde olmaları bir diğer ölçüt olarak ortaya konmuştur. Çalışma grubunda yer alan öğretim üyeleri ise, araştırmanın birinci örneklemini oluşturan af ile dönen öğrencilerin derslerine giren kişilerdir. Çalışmaya katılan öğrencilerin, 4'ü kadın, 8'i erkektir. Öğrencilerin 4'ü Eğitim Fakültesi'nde, 2'si Edebiyat Fakültesi'nde, 1'i Fen Fakültesi'nde, 1'i Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nde, 2'si Sağlık Hizmetleri MYO' da, 1'i Sosyal Bilimler MYO' da ve 1'i de Teknik Bilimler YO'da öğrenim görmektedir. Çalışma grubunda yer alan öğretim üyelerinin 1'i kadın, 5'i erkektir. Öğretim üyelerinin 2'si Edebiyat Fakültesi'nde 1'i Fen Fakültesi'nde 3'ü de Eğitim Fakültesi'nde görev yapmaktadır. Öğretim üyelerinin tümü Yardımcı Doçent'tir.

Çalışma grubunda yer alan öğrenci ve öğretim üyelerinden araştırma amacı kapsamında veri toplanabilmesi için iki ayrı yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formlarının oluşturulmasında öncelikle ilgili alanyazın taranmış ve okul terkiyle ilişkin kavramlar belirlenmiştir. Bu kavramlar ve araştırma amacı temelinde yarı yapılandırılmış görüşme formu soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan form konu ile ilgili uzmanlık ve deneyime sahip öğretim üyelerinin görüşlerine sunulmuş ve geribildirimler temelinde sorulara son hali verilmiştir. Veri toplama sürecinde çalışma grubunu oluşturan öğrenciler ve öğretim üyeleri ile yapılan görüşmeler yüz yüze yürütülmüştür. Her bir görüşme öncesi görüşülecek kişiye konu hakkında ön bilgi verilmiş, kendisinin belirlediği yer ve zamanda görüşmeyi yapabilmek üzere randevu alınmıştır. Görüşmeler katılımcıların bilgisi dahilinde ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşme sırasında öğrenci ve öğretim üyelerini yönlendirici, araştırmanın veri toplama sürecini olumsuz etkileyebilecek durumlardan kaçınılmıştır. Bu süreçte araştırmacının rolü, ele alınan olgu bağlamında verilerin toplanması, analizi ve bulguların yorumlanması olarak gerçekleşmiştir.

Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. İçerik analizi araştırmanın kuramsal olarak çok açık ifade edilemediği veya daha derinlemesine bir analize gereksinim duyulduğu durumlarda gerçekleştirilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Verilerin analizinde öncelikle ses kayıtları ile elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Ardından ses kayıtları ve bilgisayar dökümleri bir uzmana verilerek verilerin bilgisayar ortamına doğru bir biçimde aktarılıp aktarılmadığı kontrol edilmiş ve verilerin doğruluğu konusunda onay alınmıştır. Bu aşamadan sonra veriler oluşturulan indekslere yerleştirilmiştir. Veriler çerçevesinde kodlamalar yapılarak görüşler, analiz işlemi sonucunda elde edilen temalar ve alt temalar altına yerleştirilmiştir. Analiz aşamasının son adımı olarak elde edilen tema ve alt temalar, eğitim bilimleri ve nitel araştırma konularında bir uzmanın görüşüne sunulmuş ve elde edilen temalar üzerinde kodlayıcılar arası güvenilirlik analizi gerçekleştirilmiştir. Bu işlemde Güvenirlik=[Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)] X 100 formülünden (Miles ve Huberman, 1994) yararlanılmış ve kodlayıcılar arası güvenilirlik yüzdesi % 85 olarak hesaplanmıştır.

Bulgular

Araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgular gerekli yerlerde öğrenci ve öğretim üyesi görüşlerinden meydana gelen doğrudan alıntılar ile desteklenerek sunulmuştur.

Üniversite Öncesi Eğitim Yaşantıları

Araştırmada ilk olarak, bireyin üniversite öncesi aldığı eğitimin niteliği, öğrenim gördüğü okulların özellikleri gibi faktörlerin, bireyin üniversite eğitiminden beklentilerini ve hedeflerini doğrudan ya da dolaylı olarak etkilediği düşünülmektedir. Öğrencilere üniversite öncesi eğitim yaşantılarına yönelik düşünceleri sorulmuştur. Bu konudaki öğrenci görüşleri, üniversite öncesi eğitim yaşantıları teması altında üç alt temada gruplandırılmıştır. Bu temalar Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1.

Okul Terki Yaşamış Öğrencilerin Üniversite Öncesi Eğitim Yaşantılarına İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Temalar	Olumlu Görüşler (f)	Olumsuz Görüşler (f)
Üniversite Öncesi Eğitim Yaşantıları	Alınan eğitimin niteliği	9	3
	Akademik uyum	8	4
	Sosyal uyum	6	6

Görüşler incelendiğinde, öğrencilerin çoğunun üniversite öncesi öğrenim gördükleri okulların fiziki koşullarını, sosyal olanaklarını ve eğitim kalitesini yeterli düzeyde gördükleri ve iyi bir eğitim aldıklarına inandıkları görülmektedir. Bununla birlikte bazı öğrenciler, üniversite öncesi öğrenim gördükleri okullardaki fiziksel şartların, öğretmen kalitesinin yetersiz olduğunu, özellikle okulların köy ve kasabalarda olması nedeniyle çeşitli sorunlar yaşadıklarını belirtmiştir. Bir öğrenci ise üniversite öncesi eğitim basamaklarının birçoğunu dışarıdan okumak zorunda kaldığını, bunun da aldığı eğitimin niteliğini düşürdüğünü ifade etmiştir.

Anadolu Lisesi’nde okudum, hem ortaokul hem liseyi aynı okulda okudum. Eğitim kalitesi fena değildi. Sorumsuzdum o zamanlar, başarılı bir öğrenci değildim. Her şey geçmeye yetecek kadardı. Sosyal açıdan çok imkânlı bir okul sayılmazdı. Çevresi falan çok kapalı bir bölgeydi. Öğrenci ve dışarının bağlantısını çok fazla kesmeye çalışan bir okuldu (Öğrenci 8, Erkek, Yaş 28, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi).

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğu, üniversite öncesi eğitim yaşantılarındaki; dersler, ödevler, sınavlar gibi öğretim etkinliklerinde başarılı olduklarını ifade ederken bazı öğrenciler ise sınıf tekrarı yaptıklarını, derslerinde çok başarılı olmadıklarını belirtmiştir. Bununla birlikte, öğrencilerin önemli bir kısmı üniversite öncesi eğitim yaşantılarında sosyal uyum sorunları yaşadıklarını öğrenimleri boyunca arkadaşları ve özellikle de öğretmenleri ile yakın ilişki kurmada zorlandıklarını ifade etmiştir.

Ben köy ilkokulunda okudum. Oradan o zamanki para sıkıntısından dolayı öğretmen lisesine gittim. Öğretmen lisesi boyunca biraz yapım farklıydı; biraz uyum sorunu yaşıyordum. Okuduğum okulların olanakları çok iyiydi. Normalde altı yılda bitirmem gerekiyordu. Ben bir yıl fazladan okudum. Fakat bitirirken teşekkürle mezun oldum (Öğrenci 2, Erkek, Yaş 39, Eğitim Fakültesi).

Bölüm Tercih Süreci

Öğrencilerin üniversiteye giriş öncesi eğitim hedefleri ve kararlılıklarının okul terki üzerinde etkisi olduğu düşünülmektedir. Öğrencilere öğrenim gördükleri bölümü tercihlerine yönelik düşünceleri sorulmuştur. Bu konudaki görüşler bölüm tercih nedenleri teması altında yedi alt temada gruplandırılmıştır. Bu temalar Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2.

Okul Terki Yaşamış Öğrencilerin Bölüm Tercih Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Temalar	f
Bölüm Tercih Nedenleri	Alana olan ilgi	5
	İstihdam olanakları	4
	Üniversitenin bulunduğu şehir	4
	Aile etkisi	3
	Üniversiteye giriş sınavı puanı	2
	Arkadaş çevresinin etkisi	1
	Okuldan yapılan yönlendirme	1

Öğrenciler tarafından bölüm tercihlerinde belirleyici olduğu dile getirilen etmenler; alana olan ilgi, bölümün istihdam olanakları ve üniversitenin bulunduğu şehir olarak sıralanmıştır. Bunun yanı sıra bazı öğrenciler, üniversiteye giriş sınavından aldıkları puanların da bölüm tercihinde belirleyici olduğunu ifade etmiştir.

Mezun olduğum okulun puanı düşüktü. Fazla net yapmama rağmen pek bu bölümü de istediğim söylenemezdi; ama puanım buraya yetti. Edirne'nin İstanbul'a yakın olması da tercihimde etkili oldu (Öğrenci 9, Erkek, Yaş 29, Edebiyat Fakültesi).

Diğer yandan bazı öğrenciler, karar alma sürecinde ailelerinin ve arkadaşlarının etkisi altında kaldıklarını, özellikle ailelerin baskıları nedeniyle okumak istemedikleri bölümleri tercih ettiklerini belirtmiştir. Bunun yanı sıra yalnızca bir öğrenci, öğrenim gördüğü ortaöğretim kurumunda bir yönlendirme aldığı ve bu doğrultuda bölüm tercihini yaptığını belirtmiştir. Ayrıca öğrencilerin çoğu bölüm tercihini yaparken öğrenim görülecek üniversite ve bölümün özellikleri, üniversitenin bulunduğu şehrin olanakları gibi belirli boyutlarda bir önaraştırma gerçekleştirmediğini belirtmiştir.

Aslında başka bir bölüm okumayı düşünüyordum. Hatta şehir dışında da okumayı düşünmüyordum. Evdekilerin baskısı da oldu. Puanı da yüksekti biraz, ne de olsa giremem diye tercih etmiştim ama girdim. Aslında ilgi alanımın çok dışında kalan bir bölümdü (Öğrenci 8, Erkek, Yaş 28, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi).

Örgütsel Bağlılık

Öğrenim gördükleri okullarda beklentilerine karşılık bulamayan ve okula bağlılık hissetmeyen öğrencilerin okulu bırakmaya daha yakın olduğu düşünülerek, öğrencilere öğrenim gördükleri yükseköğretim kurumuna yönelik düşünceleri sorulmuştur. Bu konudaki görüşler örgütsel bağlılık teması altında üç alt temada gruplandırılmıştır. Bu temalar Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3.

Okul Terki Yaşamış Öğrencilerin Örgütsel Bağlılığa İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Temalar	Olumlu Görüşler (f)	Olumsuz Görüşler (f)
Örgütsel Bağlılık	Örgütsel bağlılık hissetme	8	4
	Okulun olanakları	3	8
	Eğitim-öğretimin niteliği	1	7

Bu konuda öğrencilerin çoğu, öğrenim gördükleri yükseköğretim kurumunun sosyal-fiziksel olanaklarının, öğretim etkinliklerinin beklentilerini karşılayamadığını ve bu boyutlarda sorunlar yaşadıklarını ifade etmiştir.

Benim geldiğim lisede öğrencilerin spor faaliyetleri için üç tane futbol sahası, bir kapalı spor salonu vardı. Ağırılık çalışabiliyorduk. Müzik atölyesi vardı. Laboratuvarlarımız vardı. Buraya geldiğimde bir boş bina gördüm. Büyük bir araziydi ve şehrin dışındaydı. Yani uzun bir bina, ne bahçesi var ne doğru düzgün kantini vardı (Öğrenci 2, Erkek, Yaş 39, Eğitim Fakültesi).

Diğer yandan ifade edilen olumsuzluklara rağmen öğrencilerin çoğu, öğrenim gördükleri kurumda olmaktan memnun olduklarını ve bu kurumun bir üyesi olarak belirli bir örgütsel bağlılık duygusuna sahip olduklarını ifade etmiştir. Öğrencilerin bazıları ise, üniversite eğitiminden neler beklemeleri gerektiğini bilmediklerini ve bu nedenle de beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığı konusunda görüşlerinin olmadığını belirtmiştir.

Açıkçası çok böyle üniversiteden bir şey beklentisi içerisinde olmak gibi bilince sahip değildim. Zaten ne beklemem gerektiğini düşünmüyordum üniversiteden. Çünkü üniversiteyi ulaşılması gereken, erişilmesi gereken bir yer olarak görüyordum. Açıkçası hiç kafa yormamıştım o dönemde (Öğrenci 11, Erkek, Yaş 34, Eğitim Fakültesi).

Akademik ve Sosyal Uyum

Öğrencilerin öğrenme süreci ve değerlendirme sistemine uyumunun yine sınıf arkadaşları, öğretim üyeleri, yöneticiler ve diğer işgörenlerle olan ilişkilerinin okul terkinin etkileyeceği düşünülerek, öğrencilere üniversitedeki akademik etkinlikler ve sosyal ilişkilere yönelik düşünceleri sorulmuştur. Öğrenci görüşleri genel olarak akademik uyum ve sosyal uyum olmak üzere iki tema altında gruplandırılmıştır. Sosyal uyum süreci ayrıca arkadaş ilişkileri ve okul yönetimi/öğretim elemanları ile ilişkiler olarak alt temalara ayrılmıştır. Bu temalar Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4.

Okul Terki Yaşamış Öğrencilerin Akademik ve Sosyal Uyum Süreçlerine İlişkin Görüşleri

Temalar	Alt Temalar	Olumlu Görüşler (f)	Olumsuz Görüşler (f)
Akademik Uyum		2	9
	Arkadaş İlişkileri	8	4
Sosyal Uyum	Okul yönetimi/Öğretim Elemanları ile İlişkiler	8	4

Görüşler incelendiğinde öğrencilerin çoğunun, üniversite öğrenimleri sürecinde dersleri takip etme, sınavlar ve derslere ilişkin yükümlülükleri yerine getirme gibi akademik etkinliklere uyum konusunda sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Öğrencilerin çoğu, özellikle derslere devam konusunda sıkıntılar yaşadıklarını, akademik sürece yönelik motivasyon eksikliği nedeniyle derslere gerekli önemi veremediklerini ve ders dışı etkinliklere yöneldiklerini belirtmiştir.

O zamanlar daha farklı amaçları olan insanlardık. Bu okula gelmişiz, bu okulu bitirme derdinde değildik. Üniversiteye gelmişiz, dolanalım bakalım, nasıl olur bakış açısına sahiptik. Şimdi öyle değil, şimdiki idealim bitirip diploması almak. Şu an hedefe kilitlenmiş durumdayız, o zamanlar öyle değildi. Değişik alternatifler vardı (Öğrenci 10, Erkek, Yaş 55, Fen Fakültesi).

Öğrencilerin çoğu, üniversite öğrenimi süresince okul yönetimi ve öğretim elemanlarının kendilerine destek olduklarını, onlarla iletişim konusunda herhangi bir sıkıntı yaşamadıklarını, arkadaşları ile ortak sosyal etkinlikler gerçekleştirdiklerini ve birbirlerine destek olduklarını dile getirmiştir. Ancak bazı öğrenciler, üniversite öğrenimlerine diğer öğrencilere göre geç yaşlarda başladıklarını, bu durumun da sosyal uyum sürecinde sorunlara neden olduğunu belirtmiştir. Bazı öğrenciler ise, öğretim elemanlarının kendilerine yakın davranmadıklarını, zaman zaman onlarla iletişim kurmakta zorlandıklarını ifade etmiştir.

O zaman oda arkadaşlarımla iyi bir ilişki kurdum, onlar bana çok yardımcı oldular. İçlerine kabul ettiler. Ben biraz içine kapanık bir insanım; kolay ilişki kuramıyorum, kolay açılmıyorum. Zaman geçmesi gerekiyor. Belki güven de gerekiyor. Bilemiyorum. Ama onlar sayesinde iyi bir ilişki kurdum. O zamanki hocalarla şimdiki hocalar arasında pek mukayese yapmak istemiyorum ama o zaman biraz zordu. Pek fazla muhatap olmuyorlardı (Öğrenci 2, Erkek, Yaş 39, Eğitim Fakültesi).

Okul Terki Nedenleri

Araştırmada okul terkine yol açan nedenleri, öğrencilerin ve öğretim üyelerinin algılarına göre ortaya koyabilmek için öğrencilere ve öğretim üyelerine okul terki nedenleri sorulmuştur. Öğrencilerin ve öğretim üyelerinin bu konudaki düşünceleri okul terki nedenleri teması altında 8 alt temada gruplandırılmıştır. Bu temalar Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5.

Okul Terki Nedenlerine İlişkin Görüşler

Tema	Alt Temalar	Öğrenci Görüşleri (f)	Öğretim Üyesi Görüşleri (f)
Okul Terki Nedenleri	Akademik uyum sorunları	5	1
	Sosyal uyum sorunları	3	-
	Farklı iş olanakları	3	-
	Maddi sıkıntılar	2	4
	Düşük amaç bağlılığı	2	2
	Ailevi nedenler	2	2
	Düşük örgütsel bağlılık	2	1
	Okul kuralları ile çatışma	1	1

Bu konudaki öğrenci görüşleri incelendiğinde, akademik uyum sorunları okul terki için öne çıkan neden olmuştur. Bununla birlikte öğrenciler, sosyal uyum sorunları, öğrenime devam ederken ortaya çıkan farklı iş olanakları, yaşanan maddi sıkıntılar, okul olanaklarının beklentilerini karşılayamaması, evlilik, çocuk sahibi olma, sağlık sorunları gibi nedenlerin okul terki sürecinde etkili olduğunu dile getirmişlerdir.

1989'da bırakıp gitmemim sebeline gelince, işyerim İstanbul'daydı git-gel yapıyordum. İşin başınca durmayınca zor oluyordu. İşyerini sattık, burada baktık parayı yiyeceğiz, sonuçta da başka türlü hayallerimiz var, okulu öyle bıraktım yurtdışına çıktım (Öğrenci 10, Erkek, Yaş 55, Fen Fakültesi).

Okulu bırakma nedenlerimin başında dersleri aksatmam var. Biraz da çalışma yaşantısından kaynaklandı. Daha sonra ben de biraz aksattım sanırım, sınavlara yeterince çalışmadım. Çalışmadığım için de şu sınava girmeyeyim dedim ve arkası o şekilde geldi açıkçası (Öğrenci 1, Kadın, Yaş 24, Teknik Bilimler Yüksekokulu).

Bu konuda öğretim üyeleri, öğrenci görüşlerini destekler biçimde yaşanan maddi sıkıntıların öğrencileri çok fazla yıprattığını, öğrencilerin ekonomik sıkıntılar nedeniyle çalışmak zorunda kaldıklarını, bunun da eğitimlerini olumsuz yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Öğretim üyeleri ayrıca, üniversitenin öğrencilerin beklentilerini tam olarak karşılayamaması, öğrencilerin örgütsel bağlılıklarının düşük olması ve ailevi nedenleri okul terki nedenleri olarak belirtmişlerdir. Ayrıca öğretim üyelerinin çoğu, öğrencilerin bu sorunları üniversitenin ilk yılında daha yoğun bir biçimde yaşadıklarını vurgulamıştır.

Benim tespit ettiğim ve gözlemlediğim, öğrencilerin üniversiteye heyecanla başladıkları. Özellikle birinci sınıfa heyecanla geldikleri. Ondan sonra okul terki en önemli etkenler olarak; çevresel faktörler, arkadaş çevresi, kazanmış oldukları bölümden beklentilerinin geriye doğru gitmesi, hayal kırıklığına uğramalarını görüyorum. İş bulma kaygısı diye bunu özetleyebilirim. Bu bölümü kazandıktan sonra ne yapacağım, bana ne kazandıracak fikrine kapıldıktan sonrada öğrenciler ne yazık ki geriliyorlar (Öğretim Üyesi 1, Erkek, Edebiyat Fakültesi).

Okul Terkinin Çözümüne Yönelik Öneriler

Araştırmada öğrencilere ve öğretim üyelerine okul terkinin çözümüne yönelik düşünceleri sorulmuştur. Bu konudaki görüşler okul terkinin çözümü teması altında üç alt temada gruplandırılmıştır. Bu temalar Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6.

Okul Terkinin Çözümüne İlişkin Görüşler

Tema	Alt Temalar	Öğrenci (f)	Öğretim Üyesi (f)
Okul Terkinin Çözümü	Danışmanlık desteği	5	5
	Öğretim üyesi ve okul yönetimi desteği	4	2
	Aile Desteği	1	-

Araştırmaya katılan öğrencilerin neredeyse tamamı sorunlar yaşadıkları dönemde bir yardım alabilmenin, okulu terk etmelerini önleyebileceği görüşündedir. Öğrenciler tarafından sorunlarının çözümü için dile getirilen yardımlar; danışmanlık desteği, öğretim elemanı - okul yönetimi desteği ve aile desteği olarak sıralanmıştır. Öğrenciler, özellikle üniversite bünyesinde bulunacak etkin bir danışmanlık biriminden alacakları desteğin kendilerine yardımcı olabileceğini belirtmişlerdir.

Benim bu konudaki önerim, bir öğrenci başarısı izleme programı oluşturulmalı ve bir dersten bile zayıf aldığında, sen bu dersten neden zayıf aldım diye onunla konuşulmalı; senin daha başarılı olman için ne gerekli, nasıl bir sorun oldu diye sorulmalı. Devamsızlık durumunda da aynı şekilde, 3 hafta gelmiyorsa neden gelmiyorsun gibi hesap sorma gibi değil, çözüm arar şekilde yaklaşılmalı, araştırılmalı (Öğrenci 3, Kadın, Yaş 39, Edebiyat Fakültesi).

Öğretim üyelerinin çoğu da benzer biçimde, etkili bir danışmanlık desteğinin öğrencilerin sorunlarının birçoğuna çözüm olabileceğini düşünmektedir. Bazı öğretim üyeleri, danışmanlık desteğinde psikolojik danışmanın önemine vurgu yapıp, bu iş için üniversitelerde uzman personelin görevlendirildiği birimlerin kurulması gerektiğini belirtmiştir.

Her bir fakültenin kadrolu ya da odasına gittiğiniz zaman bulunabilecek, randevu alabildiğiniz zaman cevap verebilecek bir psikoloğu mutlaka olması gerekiyor. Çocuklar eğer bunalıma girdikleri zaman bir psikiyatriste gittikleri zaman şeyler veriyorlar böyle haplar veriyorlar bu çocukları daha da donduruyor. Problemi olanlara destek olacak bazen büyük yakınları yanlarında bulamıyorlar, aileleri ile görüşemiyorlar, en azından bir psikolojik danışman mutlaka olmak zorunda (Öğretim Üyesi 3, Erkek, Fen Fakültesi).

Öğrencilerin bazıları, yaşadıkları maddi sıkıntılar konusunda okul yönetiminin kendilerine yardımcı olabileceğini ifade etmiştir. Öğretim üyeleri de maddi sıkıntılar yaşayan öğrenciler için okul yönetimi tarafından bazı girişimler yapılabileceğini; öğrencilere yarı zamanlı çalışma olanağı, burs olanaklarının sağlanabileceğini düşünmektedirler. Öğretim üyeleri, ayrıca maddi sorunlar yaşayan öğrencilere yardım edebilmek için fakülte veya bölümlerin içerisinde fonlar oluşturulabileceğini dile getirmişlerdir. Ayrıca bazı öğrenciler, akademik ve sosyal uyum sorunlarını aşma konusunda öğretim üyelerinin kendilerine daha yakın ve anlayışlı davranarak, yanlış kararların nelere yol açacağını göstererek yardımcı olabileceklerini ifade etmiştir.

Öğrencilere bence daha farklı şeyler aşılsana, sonuçta on sekiz yaşında üniversiteye geliyoruz ve çok da mantıklı düşünmüyoruz. Açıkçası daha yine çocuk sayılabiliyorsunuz. Yani öğretmenler biraz daha anne-baba duygusuyla öğrencilere yaklaşıp neyin doğru neyin yanlış olduğunu hani öğretmeye kalksalar, yani şimdi muhakkak yapan öğretmenlerimiz var. Şimdi hepsinin hakkını yemiyorum da. Yani sınıfla daha ilgilenilse demek istiyorum. Hocam bilmiyorum anlata bildim mi? Bunun bence öğrenci üzerinde pozitif bir artışı olur yani muhakkak (Öğrenci 1, Kadın, yaş 24, Teknik Bilimler Yüksekokulu).

Araştırmada son olarak, yasal düzenleme ile öğrenimlerini belirlenen sürelerde tamamlayamayan öğrencilerin yükseköğretim kurumlarından ilişkilerinin kesilemeyecek olmasının, okul terki sorunu üzerindeki olası etkilerini değerlendirebilmek için öğretim üyeleri ve öğrencilere uygulamaya yönelik düşünceleri sorulmuştur. Öğretim üyelerinin ve öğrencilerin görüşleri üç alt tema altında gruplandırılmıştır. Bu temalar Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7.

Yasal Düzenleme ile Üniversiteden İlişik Kesilmesinin Kaldırılması Uygulamasına İlişkin Görüşler

Tema	Alt Temalar	Öğrenci (f)	Öğretim Üyesi (f)
İlişik Kesilmesinin Kaldırılması Uygulaması	Olumlu bir karar	5	2
	Okul terkine çözüm olmaz	3	2
	Yeterli değil	3	3

Bu konudaki görüşler incelendiğinde, öğrencilerin konuya genel olarak olumlu yaklaşımlar da mevcut düzenlemenin okul terkine neden olan etmenleri ortadan kaldırmadığı ve bu nedenle de yeterli bir çözüm olamayacağı görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin bazıları, okula dönme kararının kendi ellerinde olmasını olumlu bir karar olarak değerlendirirken, dönüşte

ortaya çıkacak olan yüksek harç bedeli ve uzun bir aradan sonra dönüldüğünde yaşanacak uyum konularında sıkıntılar olabileceğini dile getirmiştir.

İyi bir uygulama olduğunu düşünmüyorum. Çünkü okul terkinin sağlayan bazı sebepler oluyor, bunların giderilmesi gerekiyor. Bu kaynak yok edilmedikçe okul terkleri devam edecektir. Zaten bir kişi okulu bilerek bilmeyerek, isteyerek istemeyerek terk edebiliyor. İstemeyerek terk edildiğinde belki faydası olabilir; ama öğrenci kendisi terk ediyorsa, bu kararı almışsa zaten buna sebep olan şeyler vardır. Bunlar ortadan kalktıktan sonra etkisi olmaz. Benim o döneme dönecek olursak yarı depresif bir halde, serseri halde iken dersleri boşlarken üniversite bana yol göstermiyor, senelerce kalıp sonra hallederiz diyerek umursamaz haldeyken bir gün babam rahatsızlanıyor. Üniversite babamı tedavi edebiliyor mu? Hayır. Bana para veriyor mu? Hayır. Ne diyor? Sadece seni okuldan atmıyoruz diyor. Zaten siz beni atmıyorsunuz ki ben kendim ayrılıyorum, siz atmasanız ne olacak. Dışsal sebepleri engelleyebilir ama benden kaynaklanan sebeplerimi engelleyemez. Farz edelim ki çıktım 10 sene sonra döndüm, bu sefer çok ciddi bir meblağ ortaya çıkıyor, bu harç parasını karşılayamaz olacağım, bu da fırsat eşitliğine aykırı bir durum, belki böyle bir durumda sorun yaşayacaktım ve dönemeyecektim (Öğrenci 11, Erkek, Yaş 34, Eğitim Fakültesi).

Bu konudaki öğretim üyesi görüşleri incelendiğinde, bazı öğretim üyelerinin uygulamayı olumlu bir karar olarak gördükleri ancak çoğunun uygulamayı okul terkinin çözümüne katkı için yeterli bulmadıkları görülmektedir. Öğretim üyeleri, özellikle okula uzun süre ara verdikten sonra yaşanacak dönüşlerde önemli sorunlar yaşanacağını, öğrencinin yaşının ilerlemesinin, değişen müfredat gibi etkenlerin öğrenciyi olumsuz etkileyebileceğini dile getirmişlerdir.

Üniversite eğitiminin herkese açık olması gerektiğini düşündüğümünden isteyenlerin dönmesinde bir sakınca olacağını düşünmüyorum. Mutlaka bunlarda kriterler olması gerekiyor, hani şimdi bir birey üniversiteyi ailevi ve bireysel sebeplerden terk etmişse, on yıl sonra dönüyorsa, oryantasyon sorunu çıkabilir. Bununla ilgili daha olumlu kriterler olabilir, hani bu kriterler daha çok engelleyici değil de öğrenciyi kazanımla ilgili kriterler olabilir (Öğretim üyesi 5, Kadın, Eğitim Fakültesi).

Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın sonuçları, okul terki yaşamış öğrencilerin çoğunun üniversite öncesi aldıkları eğitimin niteliğini yeterli düzeyde gördüklerini, akademik uyum konusunda sorunlar yaşamadıklarını, ancak sosyal uyum konularında çeşitli sorunlar yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Tinto (1975) modelinde özellikle lisedeki akademik başarının gelecekteki üniversite performansında önemli bir belirleyici olduğunu savunmaktadır. Ayrıca, lisenin olanakları ve öğretim kadrosu gibi özellikleri de önemli etkenlerdir ve üniversitedeki akademik performansı ve okula devamı etkilemektedir. Birçok araştırma sonucu da (Allen, Robbins, Casillas ve Oh, 2008; D’Hombres, 2007; DiPietro ve Cutillo, 2007; Hovdhaugen, 2009; Lassibille ve Gómez, 2008; Smith ve Naylor, 2001) üniversite öncesindeki eğitim deneyimlerinin üniversitedeki okul terkinin etkilediğini ve üniversite öncesi eğitim basamaklarında yeterince yarar sağlayamayanların, yükseköğretimde okul terki yaşamaya daha yakın olduklarını ortaya koymaktadır. Bu noktada üniversite öncesi eğitim yaşantılarında akademik ve özellikle de sosyal uyum sorunları yaşayan öğrencilerin üniversitede okul terkinine yakın oldukları göz önünde bulundurulurken bu durumdaki öğrencilerin üniversite öğrenimlerinde daha yakından izlenmesi önemli görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bazıları tarafından, aile baskısı nedeniyle okumak istemedikleri bölümlerin tercih edildiğinin ifade edilmesi, yine bölüm tercihinde üniversitenin bulunduğu şehrin ve üniversiteye giriş sınavında alınan puanın belirleyici olduğunun belirtilmesi dikkat çekicidir. Yine öğrencilerden yalnızca birisi tarafından ortaöğretimde aldığı bir yönlendirmenin bölüm tercihinde etkili olduğunun ifade edilmesi önemlidir. Bu sonuçlar, bazı öğrencilerin yükseköğretime yönelik hedef ve kararlılıklarının yeterli düzeyde olmadan başka bir deyişle amaç bağlılık derecelerinin düşük olarak sisteme girdikleri biçiminde yorumlanabilir. Tinto (1975) modelinde, bireyin amaç bağlılığı derecesi ile okula devam kararı arasında doğrudan bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Bağlılık dereceleri bireylerin okula devam etme kararlarında etkilidir ve bağlılığı düşük olan bireyler okulu gönüllü olarak terk etmektedir. Birçok araştırma sonucu da (Belloc, Maruotti ve Petrella, 2010; Gury, 2011; Lassibille ve Gómez, 2008; Tinto, 1993) eğitim adına gerçekte bir hedefi olmadan üniversiteye giren veya istemediği bir programda okumak zorunda olan öğrencilerin okulu bırakma olasılığının daha yüksek olduğunu

ortaya koymaktadır. Bu nedenle üniversite öncesi ortaöğretim kurumlarında öğrencilerin eğitsel hedeflerini belirleme konusunda profesyonel yardım almaları önem taşımaktadır. Belloc, Maruotti ve Petrella (2010) özellikle ortaöğretimdeki danışmanların öğrencilere meslek seçimlerinde hangi programların onlara daha uygun olacağı, kendilerini hangi programlarda daha iyi temsil edecekleri hakkında yardım etmelerinin öğrencilerin gerçekçi hedefler oluşturmalarına katkı sağlayacağı belirtmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunun, üniversitenin olanakları ve alınan eğitimin niteliği konularında genel olarak olumsuz görüşlere sahip olmalarına rağmen yine de örgütsel bağlılık duygusuna sahip oldukları görülmüştür. Bu sonuç, Tinto'nun (1975) savunduğu, "örgütsel bağlılık tek başına okul terkini açıklamada yetersizdir" görüşünü destekler niteliktedir. Ancak birçok araştırmada (Allen, Robbins, Casillas ve Oh, 2008; Belloc, Maruotti ve Petrella, 2010; Bennet, 2003; Napoli ve Wortman, 1998; Smith ve Naylor, 2001) öğrenci memnuniyeti ve bağlılığının belirleyicileri olan öğretim kalitesinin, okulun olanaklarının ve okuldan beklentilerinin karşılanmasının okul terki üzerinde doğrudan etkilerinin olduğu yönünde sonuçlar elde edilmiştir. Bean (1980, 1983) de modelinde, okuldan beklentilerin karşılıklarını alanlar ve üniversite yaşantısından doyum sağlayanlarda okul terki oranı düşük olduğunu savunmaktadır. Bu araştırmaya katılan bazı öğrencilerin bir üniversiteden neler beklemeleri gerektiği ile ilgili bilgi sahibi olmadıklarını ifade etmeleri ve öğrencilerin çok azının bölüm seçimi kararını verirken öğrenim görülecek üniversite ve bölümün özellikleri gibi belirli boyutlarda bir önaraştırma gerçekleştirdiklerini belirtmeleri dikkat çekicidir. Oysaki Yorke ve Thomas'ın (2003) belirttiği gibi öğrenci ile kurum arasında üniversiteye giriş öncesinde gerçekleştirilecek etkileşim, örgütsel bağlılık geliştirme ve beklentilerin şekillenmesine katkıda bulunabilir.

Araştırma sonuçları, öğrencilerin çoğunun üniversite öğrenimleri süresince akademik etkinliklere uyum konusunda sorunlar yaşadıklarını, buna karşın arkadaş ilişkileri ve okul yönetimi/öğretim elemanları ile ilişkiler gibi sosyal uyum boyutunda sorunlar yaşamadıklarını ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar, Allen, Robbins, Casillas ve Oh (2008) ve Munro'nun (1981) araştırmalarına dayalı olarak savundukları akademik uyum okulda kalmada güçlü bir etkiye sahipken sosyal uyumun neredeyse önemli bir etkisi olmadığı sonucunu destekler biçimdedir. Ancak Tinto (1997) dış faktörler sabit olarak düşünüldüğünde, okul terki bireyin üniversitenin akademik ve sosyal sistemleri içindeki deneyimlerinin sonucu olarak ele alınabileceğini ve her ikisinin de okul terki üzerinde etkili olabileceğini savunmaktadır. Benzer biçimde Bean de (1980, 1983) modelinde, okul terkinin belirleyicisi olarak akademik ve sosyal uyumu birlikte kabul etmektedir. Sosyal uyumda başarılı olan öğrencilerin her biri eğitimsel ve örgütsel bağlılıklarını etkileyen arkadaş ve öğretim üyesi desteği, sosyal iletişim ve toplumsal bağlar gibi özelliklere sahiptir, bu da onların eğitimleri sürecince karşılaştıkları bazı sorunları aşmalarına yardımcı olmaktadır (Thomas, 2002; Tinto, 1975, 1997). Bu nedenlerle öğrencilerin üniversite öğrenimleri boyunca hem akademik hem de sosyal uyum süreçlerinin sürekli izlenmesi, akademik ve sosyal uyumda sorunlar yaşayan öğrenciler için yeterli sosyal destek verilmesi, akademik özdisiplinlerini geliştirecek ve akademik performanslarını artıracak programlar hazırlanarak okula devam etmeleri sağlanmalıdır.

Hem öğrenciler hem de öğretim üyelerinin, öğrencilerin yaşadığı maddi sıkıntıları okul terkiye yol açan önemli nedenlerden biri olarak görmesi dikkat çekicidir. Eğitim Hakkı Platformu tarafından 2008 yılında hazırlanan rapor, Türkiye'de üniversiteden ilişkisi kesilmiş öğrencilerin büyük çoğunluğunun maddi sıkıntı çektiğini ve bu sıkıntılar nedeniyle zaman zaman okula gidemediklerini ya da kayıt yaptıramadıklarını ortaya koymuştur. Birçok araştırma sonucu da (Belloc, Maruotti ve Petrella, 2010; Bennet, 2003; Gury, 2011; Lassibille ve Gómez, 2008; Thomas, 2002) öğrencilerin yaşadıkları maddi zorlukların okul terki ve okul başarısının güçlü bir göstergesi olduğu görüşünü desteklemektedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin bazılarının, farklı iş olanakları için üniversiteyi bırakma kararını verdikleri görülmüştür. Bu sonuçlar, okul terkiye yönelik ekonomik kuramlarla açıklanabilir. Bireyin amaç ve örgütsel bağlılığı, aldığı eğitimin maliyet (parasal, zamansal, doyumsuzluk, akademik başarısızlık) ve fayda (akademik başarı,

kişisel doyum, arkadaşlık) analizinin sonuçlarıdır. İnsan sermayesi yaklaşımına göre, bireyler yükseköğretim gibi insan sermayesine yatırım yapmaya karar verirken beklenen maliyetleri ve faydaları göz önünde bulundurur. Örneğin, potansiyel iş olanaklarının arzında yaşanan azalma gibi etkenler nedeniyle birey okulundan memnun dahi olsa zamanını ve enerjisini alternatif alanlara yönelmek için okulu bırakabilmektedir (Chen, 2003; Stratton, O'toole ve Wetzel, 2007; Tinto, 1975). Alanyazında yer alan bazı çalışmalarda da (Belloc, Maruotti ve Petrella, 2010; Smith ve Naylor, 2001) üniversite eğitimine yapılan bireysel harcama ile elde edilen fayda konusunda yaşanan sorunların okuldan ayrılma kararında önemli bir belirleyici olduğunu ortaya koymuştur.

Araştırmada öğretim üyeleri tarafından okul terkine yol açan sorunların özellikle ilk yıl daha yoğun yaşandığı vurgulanmıştır. Tinto da (1975, 1997) modelinde, öğrencilerin ilk yılda destekleyici ilişkiler geliştirmesi gerektiğini savunmaktadır. Alanyazında yer alan birçok araştırmada da (Albuquerque, 2008; Allen, Robbins, Casillas ve Oh, 2008; Lassibille ve Gómez; 2008; Napoli ve Wortman, 1998; O'toole ve Wetzel, 2005; Yorke ve Thomas, 2003) üniversitede geçirilen ilk yılın önemi üzerinde durulmaktadır. İlk yıl yaşanan uyum sorunlarının ve akademik performansın okul terkinin temelini oluşturduğu ve program süresi ilerledikçe okulu bırakma oranı azaldığı yönünde önemli kanıtlar ortaya konmuştur. Bu nedenle öğrencilerin okul yaşantılarının geleceğini belirleyecek olan ilk eğitim yılında alınacak önlemler önem taşımaktadır. Bu konuda Allen, Robbins, Casillas ve Oh (2008)'un belirttiği gibi okula başladıklarında, zayıf akademik hazırlığı veya motivasyonu olan ya da kendini sosyal olarak yalnız hissedenleri, öğrenci destek programlarına yönlendirilmek yararlı olabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ve öğretim üyelerinin çoğu, etkili bir danışmanlık desteği alabilmenin, öğrencileri okul terkine yaklaştıran sorunlarının birçoğuna çözüm olabileceğini düşünmektedir. Bennet'in (2003) belirttiği gibi üniversite yaşantısında öğrencilerin yaşadıkları sorunlar, öğrencilerin kendilerine olan güvenlerini ve motivasyonlarını etkilemektedir. Bu nedenle etkili danışmanlık hizmetleri öğrenci sorunlarının çözümü için mutlaka gereklidir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin çoğu, öğretim üyelerinin kendilerine daha yakın ve anlayışlı davranmalarının, yaşadıkları akademik ve sosyal uyum sorunlarını aşmalarına yardımcı olacağını düşünmektedir. Thomas'ın (2002) belirttiği gibi, öğrenciler ve öğretim elemanları arasındaki ilişkiler, akademik zorlukları öğrenme ve onlarla başa çıkma konusunda tutum geliştirirken önem taşımaktadır. Eğer öğrenciler öğretim elemanlarının kendilerine inandığını ve çalışma sonuçları ile ilgilendiğini hissederlerse, hem özgüven hem de motivasyon kazanacaklar ve çalışmaları geliştirecektir.

Araştırmaya katılan öğretim üyeleri ve öğrencilerin de vurguladığı gibi Türkiye'de dönem dönem çıkarılan öğrenci afları ya da öğrenimlerini belirlenen sürede tamamlayamayıp okulu terk etmiş öğrencilerin ilişkilerini kesmeyip sorunlarını çözmeden onlara öğrenim hakkı vermek okul terkinin çözümüne katkı sağlayamayacaktır. Çünkü öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşlerinden anlaşılacağı üzere problem çok boyutludur ve öğrencileri, aileleri, öğretim elemanlarını, okul yönetimini içine alan bir ortak yaklaşımla ele alınmayı ve daha önce de vurgulandığı gibi zamanında müdahaleyi gerektirmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrenci ve öğretim üyelerinin belirttiği gibi uzunca bir süre sonra öğrenime geri dönmek başta akademik ve sosyal uyum olmak üzere birçok sorunu da beraberinde getirmekte ve bu sorunlar da öğrencinin tekrar okul terki yaşamasına yol açmaktadır. Aslında öğrenci affı ile öğrenimlerine geri dönen öğrencilerin mezun olma oranları da bu görüşleri destekler niteliktedir. Örneğin bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin bulunduğu Trakya Üniversitesi'nin 6 fakülte ve 4 yüksekokuluna 2008 öğrenci affı ile toplam 348 öğrenci kayıt yaptırmış, bunlardan 102'si mezun olmuş, 125'i öğrenimlerine devam etmekte, 121'inin ise tekrar ilişkisi kesilmiştir. Başka bir deyişle afla dönen öğrencilerin % 41'inin yeniden okul terki yaşadıkları anlaşılmaktadır (Trakya Üniversitesi Öğrenci İşleri Dairesi Başkanlığı, 2011).

Okul terkinin etkileyen faktörler üzerinde yapılan birçok araştırmaya rağmen konuya ilişkin birçok noktanın daha derinden incelenmesi gerekmektedir. Bunun nedeni aslında hem bu araştırmanın hem de alanyazında yer alan birçok araştırmanın sınırlılıklarından

kaynaklanmaktadır. Okul terkiine yönelik araştırmalarda, okul terki süreç (boylamsal) olarak değerlendirmeyip yalnızca dñemsel (kesitsel) olarak açıklanmaya çalışılmıştır (Bruinsma, 2003; Chen, 2008). Oysaki okul terkinin sürece dayalı yapısını önemsememek, motivasyon, uyum veya bağlılık gibi zamanla değişen faktörlerin olası etkilerini açıklamada başarısız olmaya yol açabilir. Bu nedenle okul terki yapılarını bir kere ölçmek yeterli olmayacak, okul ortamında uzun süreli bir ölçüm gerekecektir.

Kaynakça

- Albuquerque, T. (2008). From dropout to continuation in a higher education course. *Educational Sciences Journal*, 7, 17-26.
- Allen, J., Robbins, S., Casillas, A., & Oh, I.-S. (2008). Third-year College Retention and Transfer: Effects of Academic Performance, Motivation, and Social Connectedness. *Research in Higher Education*, 49(7), 647-664.
- Araque, F., Roldán, C. & Salguero, A. (2009). Factors influencing university drop out rates. *Computers & Education* 53, 563-574.
- Arco, J., Fernández, D. F., Espín, A. & Castro, M. (2006). A cross-age peer tutoring program to prevent academic failure and drop-out among first year university students. <http://fie-conference.org/fie2006/papers/1427.pdf>, adresinden 03.04.2011 tarihinde alındı.
- Bean, J. P. (1980). Dropouts and turnover: The synthesis and test of a causal model of student attrition. *Research in Higher Education*, 12(2), 155-187.
- Bean, J. P. (1983). The application of a model of turnover in work organizations to the student attrition process. *The Review of Higher Education*, 6(2): 129-148.
- Bean, J. P., & Eaton, S. (2000). A psychological model of college student retention. In J. M. Braxton (Eds.), *Reworking the departure puzzle: New theory and research on college student retention* (pp. 73-89). Nashville, TN: University of Vanderbilt Press.
- Belloc, F., Maruotti, A. & Petrella, L. (2010). University drop-out: an Italian experience. *Higher Education*, 60 (2) 127-138.
- Bennett, R. (2003). Determinants of undergraduate student drop out rates in a university business studies department. *Journal of Further and Higher Education*, 27(2), 123-141.
- Bruinsma, M. (2003). Effectiveness of higher education. Factors that determine outcomes of university education. http://dissertations.ub.rug.nl/FILES/faculties/gmw/2003/m.bruinsma/11_thesis.pdf, adresinden 17.03.2011 tarihinde alındı.
- Chen, R. (2008). Financial aid and student dropout in higher education: A Heterogeneous research approach. In J C. Smart (Eds.), *Higher education: Handbook of theory and research* (pp. 209-239). New York: Springer Science + Business Media B.V.
- Çarıkcı, E. (2009). Öğrencilere Ekonomik Tavsiyeler. carikci.cankaya.edu.tr/publications/ekonomiktavsiyelerEylul2009.doc, adresinden 25.01.2011 tarihinde alındı.
- D'Hombres, B. (2007). The impact of university reforms on dropout rates and students' status: Evidence from Italy. *JRC Scientific and Technical Reports*, European Commission.
- Di Pietro, G. & Cutillo, A. (2007). Degree flexibility and university drop-out: The Italian experience. *Economics of Education Review*, 27(2008) 546-555.
- DesJardins, S. L., Ahlburg, D. A. & McCall, B. P. (1999). An event history model of student departure. *Economics of Education Review*, 18(3), 375-390.
- Eğitim Hakkı Platformu Üniversitelerden İlişiği Kesilmiş Öğrencilerle İlgili Çalışma Raporu. (2008). www.memurlar.net/haber/109321, adresinden 17.03.2010 tarihinde alındı.

- Gökşen, F., Cemalçılar, Z. ve Gürlesel, F. C. (2006). Türkiye’de İlköğretim Okullarında Okulu Terk Ve İzlenmesi İle Önlenmesine Yönelik Politikalar. www.acev.org/images/assets/files/acev_2_konferans_sunumu_2006_tr.ppt, adresinden 16.02.2011 tarihinde alındı.
- Gury, N. (2011). Dropping out of higher education in France: A micro-economic approach using survival analysis. *Education Economics*, 19(1), 51–64.
- Hovdhaugen, E. (2009). Transfer and dropout: Different forms of student departure in Norway. *Studies in Higher Education*, 34(1), 1–17.
- Lassibille, G. & Gómez, N. L. (2008). Why do higher education students drop out? (Evidence from Spain). *Education Economics*, 16(1), 89-105.
- Letseka, M. & Maile, S. (2008). High university drop-out rates: A threat to South Africa’s future. www.hsra.ac.za/Document-2717.phtml, adresinden 16.01.2011 tarihinde alındı.
- McCubbin, I. (2003). An examination of criticisms made of Tinto’s 1975 student integration model of attrition. <http://www.psy.gla.ac.uk/~steve/localed/icubb.pdf>, adresinden 15.01.2011 tarihinde alındı.
- Miles, M.B. & Huberman, A.M. (1994) *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2th Ed). California: Sage Publications.
- Munro, H. B. (1981). Dropouts from higher education: Path analysis of a national sample. *American Educational Research Journal*, 18(2), 133-141.
- Napoli, A. & Wortman, P. M. (1998). Psychosocial factors related to retention and early departure of two-year community college students. *Research in Higher Education*, 39(4), 419-455.
- ÖSYM LYS 2010 İstatistikleri. <ftp://dokuman.osym.gov.tr/2010/OSYSYerlestirmeBulten2010.pdf>, adresinden 10.02.2011 tarihinde alındı.
- Özbaş, M. (2010). İlköğretim Okullarında Öğrenci Devamsızlığının Nedenleri. *Eğitim ve Bilim* 35(156), 32-44.
- Pehlivan, Z. (2006). “Resmi Genel Liselerde Öğrenci Devamsızlığı ve Buna Dönük Okul Yönetimi Politikaları(Ankara İli Örneği)”. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Smith, J. P. & Naylor, R. A. (2001). Dropping out of university: A statistical analysis of the probability of withdrawal for UK university students. *Journal of Royal Statistical Society Series A*, 164(2), 299–332.
- Spady, G. W. (1970). Dropouts from higher education: An interdisciplinary review and synthesis. *Interchange*, 1(1), 64-85.
- Spady, W. (1971). Dropouts from higher education: toward an empirical model. *Interchange*, 2, 38–62.
- Stratton, L. S., O’Toole, D. M., & Wetzel, J. N. (2007). Are the factors affecting dropout behavior related to initial enrollment intensity for college undergraduates? *Research in Higher Education*, 48(4), 453-485.
- Şahin, Y. ve Uysal, A. (2007, Eylül). *Okulu Bırakma Olgusunun Sosyolojik Analizi: Yapısal/Çevresel Faktörler*. 16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde sunulan bildiri, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Şirin, H., Özdemir, S. ve Sezgin, F. (2009, Ekim). *Okulu Terk Eden Çocukların Ve Velilerin Okul Terkine İlişkin Görüşleri: Nitel Bir İnceleme*. XVIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Thomas, L. (2002). Student retention in higher education: the role of institutional habitus. *J. Education Policy*, 17(4), 423–442.
- Tinto, V. (1975). Dropout from higher education: Theoretical synthesis of recent research. Review

of Educational Research, 45(1), 89-125.

- Tinto, V. (1993). *Leaving college: Rethinking the causes and cures of student attrition* (2nd ed.). Chicago: The University of Chicago Press.
- Tinto, V. (1997). Colleges as communities: Exploring the educational character of student persistence. *Journal of Higher Education*, 68(6), 599-623.
- Trakya Üniversitesi Öğrenci İşleri Dairesi Başkanlığı (2011). 2008 - 2009 Eğitim - Öğretim Yılı Öğrenci Sayıları. http://www.trakya.edu.tr/ogr_bilgis/ogr_sayilari.htm, adresinden 10.01.2011 tarihinde alındı.
- Uysal, A. ve Şahin, Y. (2007, Eylül). *Okulu Bırakma Olgusunun Sosyolojik Analizi: Kişisel ve Ailevi Faktörler*. 16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Van Stolk, C., Tiessen, J., Clift, J. & Levitt, R. (2007) Student retention in higher education courses: International comparison. http://www.rand.org/pubs/technical_reports/2007/RAND_TR482.pdf, adresinden 12.02.2011 tarihinde alındı.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yorke, M. & Thomas, L. (2003). Improving the retention of students from lower socio- conomic groups. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 25(1), 63-22.